

Polskie Kryteria i Wskaźniki Trwałego i Zrównoważonego Zagospodarowania Lasów dla Potrzeb Certyfikacji Lasów	Poprawiony lipiec 2007	Polski System Certyfikacji Leśnictwa PEFC <i>dokument nr 4</i> <i>luty 2005</i>
---	------------------------	--

**POLSKIE KRYTERIA I WSKAŹNIKI TRWAŁEGO
I ZRÓWNOWAŻONEGO ZAGOSPODAROWANIA LASÓW DLA
POTRZEB CERTYFIKACJI LASÓW**

Rada PEFC Polska
Warszawa, 18.02.2005

Spis treści:

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne	3
3. Kryteria i wskaźniki certyfikacji gospodarki leśnej	4
Kryterium I – Utrzymanie, odpowiednie wzmocnienie oraz powiększanie i podnoszenie wartości zasobów leśnych i ich udział w globalnym bilansie węgla.	5
Kryterium II – Zachowanie i wzmocnienie zdrowia i witalności ekosystemów leśnych.	6
Kryterium III – Utrzymanie i wzmocnienie produkcyjnych funkcji lasów.	8
Kryterium IV – Zachowanie, ochrona o odpowiednie wzbogacenie leśnej różnorodności biologicznej.	9
Kryterium V – Utrzymanie i rozszerzenie ochronnych funkcji lasów zwłaszcza funkcji glebo- i wodochronnych.	11
Kryterium VI – Utrzymanie i rozwój innych społeczno-ekonomicznych funkcji lasów.	12

Ekosystemy leśne, jako najbogatsze i najbardziej skomplikowane pod względem biologicznym spośród ekosystemów lądowych, stanowią formację o wyjątkowym znaczeniu zarówno dla przebiegu procesów przyrodniczych jak i dla warunków egzystencji społeczeństw lokalnych i całej ludzkości. Z tego względu ich zachowanie winno być uwzględnione w każdym przejawie ludzkiej działalności.

1. Wstęp

Załączone kryteria i wskaźniki trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasu tworzą podstawę do przeprowadzenia oceny stanu gospodarki leśnej wszystkich form własności lasów, we wszystkich rodzajach prowadzenia certyfikacji, przez niezależny organ certyfikujący w ramach systemu PEFC oraz zawierają zdefiniowane kryteria certyfikacji zarówno dla poziomu regionalnego jak i pojedynczych obszarów. W szczególności służą określeniu przedmiotu i zakresu auditu oraz ustaleniu zgodności stanu i prowadzenia gospodarki leśnej z wymogami systemu certyfikacji.

W niniejszym dokumencie nie określono minimalnego poziomu ani ograniczeń przy ustalaniu zgodności prowadzonej gospodarki leśnej z kryteriami trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasów. Ustalenie tej zgodności leży w kompetencjach jednostki certyfikującej.

2. Podstawy prawne

Załączone kryteria i wskaźniki zostały wybrane zgodnie z głównymi kryteriami (I-VI) trwałej gospodarki leśnej przyjętymi podczas Ministerialnych Konferencji Ochrony Lasów w Europie (Helsinki 1993, Lizbona 1998) oraz z uwzględnieniem prawodawstwa polskiego w tym:

1. Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz.444)
2. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880)
3. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U.02.42.372)
4. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16. Poz. 78)
5. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju. (Dz. U. z dnia 11 września 2001 r.)
6. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. (Dz. U. z dnia 29 sierpnia 1991 r.)
7. Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73, poz. 764)
8. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80. Poz.715,716 i 717)
9. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 Kodeks Pracy (Dz. U. Rok 1998 Nr 21 poz. 94)
10. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. (Dz. U. Nr 62, poz. 627)
11. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym (Dz. U. Nr 73, poz. 761)
12. Ustawa z dnia 14 lutego 2003r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 46, poz.392)
12. KONWENCJA ILO Nr 29 DOTYCZĄCA PRACY PRZYMUSOWEJ LUB OBOWIĄZKOWEJ przyjęta w Genewie dnia 28 czerwca 1930 r. (Dz. U. z dnia 23 marca 1959 r.)
13. KONWENCJA ILO Nr 87 dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych przyjęta w San Francisco dnia 9 lipca 1948 r. (Dz. U. z dnia 28 maja 1958 r.)
14. KONWENCJA ILO NR 98 DOTYCZĄCA STOSOWANIA ZASAD PRAWA ORGANIZOWANIA SIĘ I ROKOWAŃ ZBIOROWYCH, przyjęta w Genewie dnia 1 lipca 1949 r. (Dz. U. z dnia 28 maja 1958 r.)
15. KONWENCJA ILO NR 100 dotycząca jednakowego wynagrodzenia dla pracujących mężczyzn i kobiet za pracę jednakowej wartości, przyjęta w Genewie dnia 29 czerwca 1951 r. (Dz. U. z dnia 27 września 1955 r.)
16. KONWENCJA ILO NR 105 o zniesieniu pracy przymusowej, przyjęta w Genewie dnia 25 czerwca 1957 r. przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy. (Dz. U. z dnia 14 lipca 1959 r.)

17. KONWENCJA ILO Nr 111 DOTYCZĄCA DYSKRYMINACJI W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA I WYKONYWANIA ZAWODU przyjęta w Genewie dnia 25 czerwca 1958 r. (Dz. U. z dnia 20 września 1961 r.)
18. KONWENCJA ILO Nr 138 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia, przyjęta w Genewie dnia 26 czerwca 1973 r. (Dz. U. z dnia 27 maja 1978 r.)
19. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (Konwencja Ramiarska), z dnia 2 lutego 1971 r. Weszła w życie w Polsce 22.03. 1978 r.
20. Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi roślinaми i zwierzętami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska) z 3 marca 1973 r. (CITES). Ratyfikowana 12.12. 1989 r.
21. Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (Konwencja Berneńska) z 19 września 1979 r.- Weszła w życie w Polsce 01.01.1996 r.
22. Konwencja o różnorodności biologicznej. Przyjęta i podpisana w 1992 r. w Rio de Janeiro, ratyfikowana w 1996 r.
23. Protokół z Kyoto. Przyjęty w 1997 r. Ratyfikowany przez UE w 2002 r.
24. Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706)

Wymienione akty prawne należy stosować zgodnie z ich aktualną (znowelizowaną) treścią, łącznie z aktami wykonawczymi wydanymi przez właściwe organa administracji państwowej.

3. Kryteria i wskaźniki certyfikacji gospodarki leśnej.

Każde Kryterium zawiera trzy kategorie informacji:

- (A) Zasady kierunkowe (Zk) - dotyczą celów i zasad ogólnych prowadzenia gospodarki leśnej.
Wyznaczają główne ramy i wytyczne dla planowania i realizacji tego działu gospodarki leśnej, dla którego dane kryterium zostało sformułowane. Wskaźniki wymierne i opisowe służą ocenie stopnia wypełniania każdego z wymienionych celów i zasad prowadzenia gospodarki leśnej.
- (B) Wskaźniki wymierne (Ww) (ilościowe) - są mierzalnymi parametrami, które pokazują kierunki zmian oraz stopień zgodności działań praktycznych z przyjętymi zasadami kierunkowymi. Stanowią wymierną (liczbową) podstawę oceny realizacji zasad kierunkowych.
Wartości wskaźników wymiernych podawane są dla pięciu kolejnych lat wstecz począwszy od roku, w którym odbywa się audyt.
- (C) Wskaźniki opisowe (Wo) - stanowią uzupełnienie wskaźników wymiernych w przypadku braku możliwości ich sformułowania. Zawierają informacje związane ze sposobem ich realizacji oraz dokumentację prowadzonych przez wnioskodawcę działań.

KRYTERIUM I

UTRZYMANIE, ODPOWIEDNIE WZMOCNIENIE ORAZ POWIĘKSZANIE I PODNOSZENIE WARTOŚCI ZASOBÓW LEŚNYCH I ICH UDZIAŁU W GLOBALNYM BILANSIE WĘGLA.

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Trwałe, zrównoważone i wielofunkcyjne gospodarowanie lasami ma na celu utrzymanie i powiększanie powierzchni lasów i innych obszarów zadrzewionych, wzmocnienie ich wartości ekonomicznej, ekologicznej, społecznej i kulturowej oraz zwiększenie i podniesienie jakości zasobów leśnych. Siedliska leśne, a zwłaszcza zasoby glebowe i wodne, powinny być traktowane jako integralna część krajowych zasobów przyrody, na których skupiają się funkcje ochronne lasów. Gospodarowanie lasami powinno być wspierane przez inne jednostki, które korzystają za darmo, często w sposób nieświadomy, z dóbr i usług dostarczanych przez lasy i leśnictwo.

b. Inwentaryzacja i kartowanie zasobów leśnych powinny stanowić trwałe przedsięwzięcia gospodarki leśnej a wyniki powinny być przechowywane jako dane historyczne i integralne elementy planów przestrzennego zagospodarowania gminy, regionu, województwa.

c. Plany urządzenia lasu (lub opracowania równoważne jak np. uproszczony plan urządzenia) powinny być okresowo weryfikowane. Realizacja planów urządzenia lasu powinna być okresowo poddana ocenie społecznej. Plany urządzenia lasu powinny być silnie powiązane funkcjonalnie z planami zagospodarowania przestrzennego.

d. Realizacja planów urządzenia lasu winna uwzględniać ochronę jakości i ilości zasobów leśnych w krótko- i długoterminowych okresach. Podstawowym warunkiem jest odpowiednie równoważenie rozmiaru pozyskania uzyskiwanym przyrostem miąższości W trakcie wykonywanych czynności gospodarczych powinno się unikać technik i procesów, które powodują znaczne, bezpośrednie i pośrednie, zniszczenia siedlisk leśnych, gleby i zakłócania stosunków wodnych.

e. Zapas na pniu powinien być pielęgnowany przez należyte działania hodowlane, wykonywane przy uwzględnieniu zasad ekologii i przestrzeganiu reguł ekonomicznych. Odpowiednie operacje hodowlane, zwłaszcza cięcia pielęgnacyjne, powinny być prowadzone z zachowaniem stabilności drzewostanów, przestrzeganiem zasad ochrony gleby i z troską o utrzymanie odpowiedniej ilości i jakości wody w zlewni.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Charakterystyka użytkowanej powierzchni leśnej.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
1	Powierzchnia leśna ogółem i jej zmiany w ostatnim 5-leciu	[ha/%]
2	Powierzchnia lasów wg struktury klas wieku i jej zmiany w ostatnim 5-leciu	[ha / klasa]
3	Powierzchnia leśna wg typów siedliskowych lasu	[ha]
4	Powierzchnia odnowień wg pochodzenia (sztuczne, naturalne)	[ha]
5	Powierzchnia lasów na gruntach porolnych	[ha]
6	Powierzchnia leśna wg gat. rzeczywistych i jej zmiany w ostatnim 5-leciu	[%]
7	Powierzchnia plantacji drzew szybkorosnących	[ha]
8	Udział powierzchni leśnej ze zdezaktualizowanym (starszym niż 10 lat) planem urządzenia lasu (uproszczonym planem urządzenia lasu)	[%]

2. Zapas / zasobność drzewostanów na pniu.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
9	Ogólny zapas grubizny w korze na pniu wg gatunków i jego zmiany w ostatnim 5-leciu	[m ³ , %]
10	Przeciętna zasobność ogólna i jej zmiany w ostatnim 5-leciu	[m ³ / ha, %]
11	Przeciętna zasobność wg klas wieku i jej zmiany w ostatnim 5-leciu	[m ³ / klasa]

3. Równowaga węgla.

12	Wiązanie węgla w ekosystemach leśnych (określone wg IPCC Standard Methodology) w grubiznie (>7cm) lub w ilości drewna na 1 ha lasu	[1000 kg C / ha, lub m ³ drewna /ha]
----	--	---

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Uregulowane prawo własności oraz uporządkowany stan posiadania i użytkowania ziemi.
2. Uczestnictwo w pracach zapewniających integrację planowania przestrzennego z gospodarką leśną.
3. Uczestnictwo w programach włączających gospodarkę leśną w rozwój regionalny i zapewniających współpracę z organami samorządowymi.
4. Przestrzeganie prawna chroniącego lasy i grunty leśne przed ich przeznaczaniem na cele nieleśne.
5. Uczestnictwo w krajowym lub regionalnym (gminnym) programie zwiększania lesistości i zadrzewień.
6. Uczestnictwo w tworzeniu mechanizmów ekonomicznych, prawnych lub finansowych promujących zwiększanie zapasu na pniu gatunków drzew zarówno o wartości handlowej jak i niehandlowej.
7. Funkcjonowanie ram instytucjonalnych do podejmowania i prowadzenia regularnych ocen rozwoju i stanu zasobów leśnych oraz doskonalenia metod ich szacowania i inwentaryzacji przez uznane instytucje naukowe lub podobne organizacje.
8. Uczestnictwo w programach informacyjnych i edukacyjnych prezentujących zalety drewna w licznych jego zastosowaniach oraz wspierających badania nad długością cyklu użytkowania produktów drzewnych.
9. Udostępnianie danych dla krajowego banku danych o lasach.

KRYTERIUM II

ZACHOWANIE I WZMOCNIENIE ZDROWIA I WITALNOŚCI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Metody i technika realizacji zagospodarowania lasu powinna umożliwiać utrzymanie i podnoszenie stanu zdrowotnego, witalności ekosystemów leśnych oraz regeneracji ekosystemów zniekształconych.

b. Należy rozpoznać czynniki wysokiego ryzyka zdrowotności i witalności leśnych ekosystemów, takie jak: nadmierne występowanie owadów, grzybów chorobotwórczych, pożarów lasu, zanieczyszczenia powietrza, ekstremalne czynniki meteorologiczne i klimatyczne, zniszczenia wynikające z działań gospodarki leśnej, kłusownictwo lub inne, oraz należy ustanowić odpowiednie systemy ich monitorowania.

c. Wykonywane zabiegi gospodarcze powinny mieć na celu podnoszenie zdrowotności oraz witalności lasów i ich stanu zdrowotnego. W możliwie szerokim zakresie powinny być

wykorzystywane procesy naturalne regeneracji ekosystemów, biologiczne metody profilaktyczne i terapeutyczne oraz stosowane materiały naturalne, wszędzie i w takim zakresie jak to jest możliwe i ekonomicznie racjonalne. Stosowanie adekwatnych genetycznych, gatunkowych i strukturalnych różnicowań w zagospodarowaniu ekosystemów leśnych, powinno wzmacniać i utrzymywać wysoką stabilność, witalność i odporność lasów promując naturalne mechanizmy regulacyjne.

d. Nie mogą mieć miejsca praktyki gospodarcze, polegające na niezgodnym z obowiązującym prawem i wprowadzaniu organizmów modyfikowanych genetycznie, obcych gatunków i pochodzeń drzew, przy odnawianiu powierzchni leśnych lub zalesianiu, jak również polegające na stosowaniu technik pielęgnacji, pozyskania i transportu, które mogą powodować trwałe zniszczenia gleby lub innego typu szkody w ekosystemie leśnym lub innych ekosystemach.

e. Użycie środków chemicznych w każdym przypadku powinno być dobrze umotywowane i zrealizowane w sposób kontrolowany.

f. Posiadanie aktualnych danych dotyczących zanieczyszczenia środowiska z Państwowego Monitoringu Środowiska.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Zagrożenia powodowane przez biotyczne czynniki szkodliwe.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
13	Powierzchnia lasów objęta zabiegami ochronnymi przed owadami liściożernymi	[ha]
14	Miąższość drzew pozyskanych w ramach ograniczania występowania szkodników wtórnych	[m ³] lub [m ³ /ha]
15	Powierzchnia lasów uszkodzonych przez choroby grzybowe	[ha]
16	Powierzchnia upraw, odnowień i drzewostanów uszkodzonych przez zwierzynę	[ha / rok]

2. Uszkodzenia i zagrożenia powodowane przez abiotyczne czynniki szkodliwe.

17	Powierzchnia lasów objętych pożarami	[ha / rok]
18	Średnia powierzchnia jednego pożaru	ha
19	Powierzchnia lasów uszkodzonych przez wiatr	[ha / rok]
20	Miąższość drzew pozyskanych z terenów pohuraganowych	[m ³ / rok]

3. Stosowanie pestycydów i nawozów.

21	Powierzchnia lasów, na której stosowano pestycydy	[ha]
	Zużycie poszczególnych grup pestycydów	[kg / ha]
22	Powierzchnia lasów, na której stosowano nawozy mineralne i wapnowanie:	Ha / rok
	Zużycie czystego składnika	kg / ha / rok

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Korzystanie z istniejących rozwiązań instytucjonalnych i prawnych mających na celu utrzymanie zdrowia lasu, jego żywotności oraz śledzenie stanu środowiska przyrodniczego.
2. Współpraca i korzystanie ze specjalistycznych służb oraz rozwiązań organizacyjnych (typu ZOL) powołanych do kontrolowania występowania uszkodzeń i czynników niszczących (Państwowy Monitoring Środowiska, Monitoring Lasów).
3. Uczestniczenie w tworzeniu lub działaniu instrumentów prawnych, finansowych i informacyjnych niezbędnych dla wdrażania zasad pro-środowiskowej polityki gospodarczej oraz umożliwiających regularny monitoring stanu zdrowia lasu i zmiany pH gleb, a także

pozwalających na zapobieganie poważnym uszkodzeniom powodowanym przez niewłaściwą gospodarkę leśną.

KRYTERIUM III

UTRZYMANIE I WZMOCNIENIE PRODUKCYJNYCH FUNKCJI LASÓW

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Właściciele / zarządcy lasów powinni dążyć do zaspokajania w szerokim zakresie i na trwałych podstawach, społecznych potrzeb na produkty i świadczenia leśne.

b. Właściciele / zarządcy lasów powinni starać się osiągać rozsądną wydajność ekonomiczną. Dążąc do osiągania dochodów powinni brać pod uwagę wszystkie ekonomiczne, ekologiczne i społeczne koszty swojego działania.

c. Plany urządzenia lasu (lub równoważne) powinny uwzględniać możliwości uzyskiwania korzyści z różnorodnych funkcji lasu. Dla funkcji produkcyjnych powinien być ustalany poziom planowanego pozyskania wraz z określonym sposobem zagospodarowania.

d. Właściciele i zarządcy lasów powinni zapewniać terminowe odnowienie użytkowanych obszarów a operacje odnowienia, pielęgnacji i pozyskania powinny być wykonywane w terminie i sposobem, który nie zmniejszy zdolności produkcyjnej ekosystemów leśnych.

e. Wielkość pozyskania zarówno produktów drzewnych jak i nie drzewnych nie powinna przekroczyć poziomu, który stwarza ryzyko dla utrzymania długoterminowej trwałości i ciągłości użytkowania lasu.

f. Powinna być utrzymana i odpowiednio rozbudowywana właściwa infrastruktura, taka jak drogi, szlaki zrywkowe, mosty, oraz wyposażenie techniczne infrastruktura powinna zagwarantować sprawne wykonywanie operacji leśnych w sposób minimalizujący zarówno wysiłek ludzki jak i negatywny wpływ na środowisko leśne.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Produkcja drewna.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
23	Średni przyrost bieżący miąższości brutto (okresowy – 10 letni)	[m ³ / ha]
	Średni przyrost bieżący wg gatunków	[m ³ / ha]
24	Roczne pozyskanie drewna	[m ³ / rok]
	Użytkowanie rębne wg gatunków rzeczywistych	[m ³ / rok]
	Użytkowanie przedrębne wg gatunków rzeczywistych	[m ³ / rok]
	Użytkowanie przygodne i sanitarne	[m ³ / rok]
25	Stosunek ogólnego pozyskania drewna do przyrostu	[%]
26	Średni wiek drzewostanów	[lata]
27	Ilość i wartość sprzedanego drewna okrągłego	[m ³ , zł]

2. Produkty nie drzewne.

28	Ilość produktów nie drzewnych (np. dziczyzna, choinki, stroisz)	[kg / szt. rok]
29	Udział procentowy przychodów ze sprzedaży usług w przychodach ogółem.	[%]
30	Wskaźnik nasycenia lasów drogami	[m ² / ha lub km / ha]

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Funkcjonowanie mechanizmów zapewniających doskonalenie metod urządzania i sporządzania planów urządzania lasu opartych na odpowiednich danych inwentaryzacyjnych, oraz na najnowszej wiedzy naukowej i praktycznych doświadczeniach z uwzględnieniem produktów nieдрzewnych.
2. Przestrzeganie i udział w tworzeniu przepisów i zasad regulujących rekreacyjne zagospodarowanie lasu oraz zbiorów produktów nieдрzewnych.
3. Rozwijanie zasad polityki gospodarczej i instrumentów prawno/finansowych promujących nie-drzewne funkcje lasu i dążenie do ich urynkowania.
4. Rozwijanie infrastruktury technicznej ułatwiającej dostęp do produktów i usług leśnictwa.
5. Funkcjonowanie systemu doskonalenia zawodowego pracowników w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej.

KRYTERIUM IV

ZACHOWANIE, OCHRONA I ODPOWIEDNIE WZBOGACENIE LEŚNEJ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Gospodarowanie lasami zmierza do zachowania, ochrony i wzmocnienia leśnej różnorodności biologicznej na poziomie genetycznym, gatunkowym, ekosystemowym oraz na poziomie krajobrazu.

b. Biotopy leśne o szczególnych wartościach przyrodniczych powinny być inwentaryzowane i kartowane. Powinny one zawierać chronione, rzadkie, wrażliwe i reprezentatywne leśne ekosystemy, jak również środowiska występujących, narażonych i zagrożonych gatunków, gatunków endemicznych, zgodnie z krajowymi listami gatunków chronionych i zagrożonych. Szczególną uwagę prace te powinny zwracać na obszary nadbrzeżne, siedliska wilgotne, zalewowe i inne o specjalnej ważności przyrodniczej, w tym różnorodne formy ochrony zasobów genowych in situ.

c. Powinna być preferowana naturalna regeneracja gatunków rodzimych, gwarantująca odpowiednią jakość i ilość zasobów leśnych.. Do sztucznego odnowienia i do zalesień powinny być użyte przede wszystkim gatunki rodzime i lokalnego pochodzenia, które są dobrze zaadaptowane do danych warunków siedliskowych. Wprowadzanie innych gatunków niż rodzime powinno być stosowane tylko wtedy, kiedy oszacowano ich wpływ na ekosystem i na genetyczną integralność lokalnego pochodzenia oraz możliwości przystosowawcze. Nie wolno wprowadzać do ekosystemów leśnych organizmów modyfikowanych genetycznie (oprócz selekcji naturalnej).

d. Działania gospodarki leśnej powinny promować różnorodność struktur drzewostanów: pionową, poziomą, gatunkową, wiekową i budować mozaikową strukturę lasu, będącą warunkiem trwałości i „sprężystości” ekosystemu, rozpraszającym ryzyko powstawania szkód wobec zagrożeń zewnętrznych.

e. Cele gospodarki leśnej uzasadniają odpowiednie zastosowanie środków zmniejszających presję zwierzyny na lasy, zwłaszcza jej negatywny wpływ na efekty prac odnowieniowych oraz ograniczanie bioróżnorodności lasu.

f. Martwe drzewa stojące, leżanina, drzewa dziuplaste oraz wyjątkowo rzadkie gatunki biocenotyczne (np. czereśnia ptasia) powinny być pozostawiane w lesie w ilości i w rozproszeniu niezbędnym do utrzymania wysokiej różnorodności biologicznej. Pozostawianie drzew martwych, w szczególności posuszu czynnego, nie może jednak stwarzać zagrożenia zdrowotności i stabilności lasu oraz ekosystemów z nim sąsiadujących.

g. Infrastruktura transportowa i podział przestrzenny powinien być planowany i realizowany w sposób minimalizujący podziały naturalnych biotopów i reprezentatywnych ekosystemów, zasobów genowych, zasięgów kluczowych gatunków, dróg ich migracji i obszarów zasiedlenia zwierząt.

h. Zalesienia nie powinny naruszać cennych biocenoz nieleśnych.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Obszary leśne objęte prawną ochroną przyrody.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
31	Powierzchnia lasów ochronnych (wg rodzajów).	[ha]
32	Powierzchnia leśna objęta powierzchniową formą ochrony w tym:	[ha]
	Powierzchnia lasów na terenie parków narodowych	[ha]
	Powierzchnia lasów na terenie parków krajobrazowych	[ha]
	Powierzchnia lasów na obszarach chronionego krajobrazu	[ha]
	Powierzchnia obszarów „Natura 2000”	[ha]
	Powierzchnia rezerwatów ogółem / ochrona ścisła	[ha] / [ha]
33	Pomniki przyrody	[pozycje rejestru]

2. Zagrożone gatunki.

34	Wykaz zinwentaryzowanych gatunków chronionych fauny i flory.	[gat.]
----	--	--------

3. Biologiczna różnorodność w lasach produkcyjnych.

35	Powierzchnia litych drzewostanów iglastych (powyżej 80% udziału w składzie gatunkowym)	[ha]	
36	Powierzchnia litych drzewostanów liściastych (powyżej 80% udziału w składzie gatunkowym)	[ha]	
37	Udział powierzchni drzewostanów mieszanych w ogólnej powierzchni lasów	[%]	
38	Powierzchnia lasów objęta przebudową drzewostanów	[ha]	
39	Udział powierzchni odnowień naturalnych w skali roku w odniesieniu do ogólnej powierzchni odnowień	[%]	
40	Powierzchnia drzewostanów z panującym gatunkiem introdukowanym,	[ha]	
41	Różnorodność genetyczna: Ogólna powierzchnia obiektów nasiennych zagospodarowanych w celu ochrony i użytkowania leśnych zasobów genowych wg gatunków i form ochrony;	[ha]	
	Wg form ochrony: wyłączone drzewostany nasienne gospodarcze drzewostany nasienne plantacje nasienne plantacyjne uprawy nasienne uprawy pochodne uprawy zachowawcze	lub leśny materiał podstawowy z kategorii: <ul style="list-style-type: none"> ▪ ze zidentyfikowanego źródła (źródła nasion, drzewostan), ▪ wyselekcjonowany ▪ kwalifikowany (drzewa mateczne, plantacje nasienne) ▪ przetestowany 	[ha / szt.]
	Drzewa doborowe (wg gatunków)	[szt.]	
42	Udział materiału znanego pochodzenia na uprawach leśnych	%	

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Udział w opracowywaniu zasad polityki gospodarczej i instrumentów finansowych wiążących wartość gospodarczą lasów ze stanem różnorodności biologicznej oraz zapewniających ocenę wpływu gospodarki leśnej na stan leśnej różnorodności biologicznej lub korzystanie z istniejących rozwiązań.
2. Udział w opracowaniu zasad i instrukcji zapewniających uwzględnianie w planach zagospodarowania lasu ochronę reprezentatywnych, rzadkich i wrażliwych ekosystemów leśnych, gatunków zagrożonych, gatunków wskaźnikowych, gatunków kluczowych i ich żywotnych populacji oraz innych działań przewidzianych planami ochrony przyrody.
3. Przestrzeganie zasad i praktyk zapewniających pozostawianie martwych drzew stojących i leżących w lesie.
4. Prowadzenie ewidencji dotyczącej źródeł pochodzenia materiału reprodukcyjnego.

KRYTERIUM V

UTRZYMANIE I ROZSZERZANIE OCHRONNYCH FUNKCJI LASÓW ZWŁASZCZA FUNKCJI GLEBO- I WODOCHRONNYCH

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Odpowiednie zagospodarowanie lasów identyfikuje i rozwija ważne dla społeczeństwa funkcje ochronne, szczególną troską zaś otacza i wzmacnia funkcje ochronne lasów w stosunku do zasobów glebowych i wodnych oraz powietrza zwłaszcza na obszarach, na których lasy przeciwdziałają występowaniu powodzi i tworzeniu się lawin.

Funkcje glebo- i wodochronne należą do funkcji publicznych a ich utrzymanie i rozszerzanie oraz finansowanie powinno być powinnością państwa. Lasy spełniające takie funkcje wymagają dofinansowania oraz stałych obserwacji (monitorowanie) i dokumentowania ich stanu (kartowanie).

b. Specjalną uwagę należy poświęcić działaniom hodowlanym na wrażliwych glebach i obszarach podatnych na uszkodzenia (np. górskie stoki), gdzie operacje te i nieodpowiednie techniki, takie jak głęboka uprawa gleby, używanie ciężkiego sprzętu a także zbyt intensywne cięcia pielęgnacyjne na wielką skalę, mogą doprowadzić do nadmiernej erozji gleby, obniżenia zdolności retencyjności powierzchni leśnej, przyspieszenia spływu wód itp.

c. Specjalną troską powinny być objęte obszary wodochronne w celu uniknięcia niekorzystnych efektów gospodarki leśnej dla jakości i ilości zasobów wodnych.

d. Projektowanie, wykonywanie i utrzymanie dróg, mostów i innych urządzeń infrastrukturalnych na terenie lasów, powinno uwzględniać pełnienie przez nie funkcji glebo- i wodochronnych.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Lasy ochronne.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
43	Powierzchnia oraz udział lasów pełniących funkcje ochronne w ogólnej powierzchni leśnej wg kategorii.	[ha/%]

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Realizacja zasad prowadzenia gospodarki leśnej w lasach ochronnych, zwłaszcza regulujących zabiegi gospodarczo-leśne na obszarach podatnych na erozję gleb oraz na terenach o dominującej roli ochronnej lasów w stosunku do wody i zasobów wodnych.
2. Udział w programie zalesień i zadrzewień wspomagającym i wzmacniającym ochronną rolę lasu w stosunku do zasobów glebowych, wodnych oraz powietrza atmosferycznego.

KRYTERIUM VI

UTRZYMANIE I ROZWÓJ INNYCH SPOŁECZNO - EKONOMICZNYCH FUNKCJI LASÓW

(A) ZASADY KIERUNKOWE

a. Trwałe i zrównoważone, wielofunkcyjne zagospodarowanie lasów jest związane z innymi działaniami gospodarki narodowej. Gospodarowanie w taki sposób uwzględnia reakcję zarówno na pozytywne jak i negatywne ich wpływy. Szczególne zainteresowanie leśnictwa powinno dotyczyć regionalnego rozwoju ekonomicznego oraz łagodzenia problemów zatrudnieniowych.

b. Prawo własności w stosunku do wszystkich lasów powinno być jasno określone, wyraźnie zdefiniowane i udokumentowane.

c. Respektowanie zagwarantowanego prawem powszechnego dostępu do lasów oraz do korzystania z dóbr leśnych.

d. Powszechny dostęp do lasów oraz użytkowanie dóbr i korzystanie z usług leśnych przez instytucje i osoby prawne, powinno respektować wkład gospodarki leśnej w ochronę i rozwój użytkowanych dóbr i usług, przez odpowiednie uczestnictwo w kosztach ponoszonych przez gospodarkę leśną lub przez ulgi podatkowe.

e. Tereny leśne o specyficznym kulturowym, znaczeniu należy chronić lub specjalnie zagospodarowywać w kierunku należytego ich zachowania i ochrony tych dóbr.

f. Należy zapewnić dostęp do informacji o lasach oraz uczestnictwo społeczne w planowaniu gospodarki leśnej i kontroli realizacji planów zagospodarowania lasów publicznych (tym należących do skarbu państwa);

g. Trwałe i zrównoważone zagospodarowanie lasów powinno optymalnie wykorzystywać doświadczenia i wiedzę oraz trwale wspierać badania naukowe z zakresu leśnictwa, zwłaszcza badania długoterminowe.

h. Trwałe i zrównoważone, wielofunkcyjne zagospodarowanie lasów, powinno czynić las atrakcyjnym obiektem turystycznym i rekreacyjnym, uwzględniając różnorodność gatunków i krajobrazu. Nie może to jednak stwarzać ryzyka wystąpienia zjawisk negatywnych, zagrażających trwałości zasobów.

i. Pracodawcy i usługodawcy stosują obiektywne kryteria oceny pracowników i usługobiorców (nie dyskryminują pracowników przy zatrudnianiu, wynagradzaniu, awansowaniu bądź premiowaniu). Zatrudnieni w lasach dysponują wiedzą, możliwościami realizacji i dochodzenia swoich praw, szczególnie do zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, działania związków zawodowych, godziwego wynagrodzenia i ubezpieczenia.

(B) WSKAŹNIKI WYMIERNE

1. Funkcje ekonomiczne.

Lp.	Opis wskaźnika	Miara
44	Dochodowość: stosunek średniej ceny 1m ³ drewna (C) do ogólnych kosztów produkcji w przeliczeniu na 1m ³ (K)	[C / K]

2. Funkcje społeczne.

45	Liczba osób zatrudnionych w administracji leśnej ogółem oraz w przeliczeniu na 1000 ha	[osoby] [osoby/1000ha]
46	Zatrudnienie w sektorze prywatnym pracującym na rzecz gospodarki leśnej: liczba przedsiębiorstw/zatrudnienie	[szt. / osoby]
47	Chorzy na choroby zawodowe	[przyp./ rok]
48	Częstość wypadków przy pracy w lesie	[szt. / rok]
49	Ilość izb edukacyjnych, muzeów przyrodniczych i ścieżek dydaktycznych w lasach	[szt.]
50	Ogólna liczba osób odwiedzających obiekty edukacyjno-rekreacyjne w lasach (ścieżki, muzea, izby, itp.), lub inny wskaźnik intensywności wykorzystania tych obiektów	[osoby / rok]

3. Funkcje rekreacyjne lasów.

51	Liczba pól biwakowych i innych stałych miejsc rekreacji	[szt.]
52	Łączna długość szlaków turystycznych w lasach	[km]

4. Koszty funkcji publicznych lasów.

53	Koszty budowy i utrzymania infrastruktury edukacyjno-rekreacyjnej w lasach	PLN / rok
----	--	-----------

5. Gospodarka łowiecka.

54	Liczba/powierzchnia dzierżawionych przez właścicieli leśnych obwodów łowieckich / łączna suma dzierżawy	[szt./ ha / PLN]
55	Koszty ochrony lasów przed zwierzyną	[PLN]

6. Kulturowe i duchowe wartości lasów.

56	Liczba obiektów w lasach mających wartość kulturową i / lub duchową	[szt.]
57	Liczba publikacji, wystaw, imprez i zdarzeń medialnych, prezentujących wartości kulturowe i / lub duchowe lasów	[szt.]

(C) WSKAŹNIKI OPISOWE

1. Informowanie społeczeństwa o istnieniu zasad prawnych, przepisów oraz dróg instytucjonalnych umożliwiających udział społeczeństwa, w tym zwłaszcza ludności miejscowej lub ciał przedstawicielskich w postaci samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych, w procesach kształtowania polityki leśnej i podejmowania decyzji dotyczących lasów oraz kontroli ich realizacji.
2. Dążenie do wzrostu udziału dochodów z produkcji nieдрzewnej.

3. Funkcjonowanie zasad prawnych i źródeł finansowych zapewniających realizację leśnych programów badawczych oraz zadań z zakresu nauczania zawodowego i edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa.
4. Umożliwianie społeczeństwu dostępu do informacji o lasach i leśnictwie oraz wspieranie nauczania i upowszechniania wiedzy leśnej.
5. Promowanie programów ochrony miejsc i terenów wartościowych kulturowo oraz umożliwiających prowadzenia studiów nad oceną i znaczeniem szczególnych leśnych wartości kulturowych i krajobrazowych w historii narodu.
6. Istnienie i realizacja systemu nadzoru przestrzegania obowiązujących praw, instrukcji i zaleceń oraz doskonalenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników, stosownego do realizowanych obowiązków (narażenia na działanie różnych czynników szkodliwych i innych zagrożeń).
7. Wywiązywanie się pracodawców leśnych z rzetelnego i terminowego wypłacania wynagrodzeń, premii, wpłat na obowiązkowe fundusze i ubezpieczenia.
8. Podejmowanie dialogu i przestrzeganie wyników jego ustaleń ze wszystkimi grupami i organizacjami pracowniczymi.